

INKLUSION I DET DIGITALE FÆLLESSKAB

Hacking af open source-software og progressiv politik i New York City

MADS SKOVGAARD OG SØREN ELIAS BENDIXEN

Søren: Hvad betyder det at hacke noget? Er det et begreb, alle teknologifolk bruger, eller bruges det kun af aktivister?

David: Hacking er et bredt begreb ...

Søren: Hvordan bruger du det?

David: Hacking indebærer at bygge noget ... Eller at tage noget, der allerede eksisterer, og så bare omdanne det til noget andet. Noget bedre.

Vi sidder på en café med David, der er en af stifterne af det politisk motiverede hackerfællesskab The Political Hack Night (Den Politiske Hack Night). Caféen ligger et par gader væk fra de Manhattan-lokaler, der danner de fysiske rammer for fællesskabets arrangementer. Selv om ovenstående uddrag handler om hacking, bruger David en stor del af interviewet på at fortælle om sine frustrationer; frustrationer over den drejning, den politiske situation har taget i USA, efter at Donald J. Trump blev valgt til præsident i 2016, og frustrationer over, at mange af de mennesker, David omgås i sin dagligdag, ikke forstår alvoren af situationen. David omgiver sig primært med teknologifolk, men de har, som han beskriver i interviewet, „ingen anelse om, hvad der foregår [i politik]“.

Denne artikel tager udgangspunkt i et tre måneder langt feltarbejde, hvor vi blev en del af fællesskabet omkring Den Politiske Hack Night. Det indebar foruden socialt samvær i weekender og på hverdagsaftener faste møder hver anden tirsdag, hvor omdrejningspunktet var hacking af software samt en lang række progressive politiske arrangementer. Ved disse arrangementer blev der diskuteret politik og visioner for det fremtidige amerikanske samfund. Formålet med artiklen er at undersøge, hvad der sker i skæringspunktet af vores informanternes hacking af open source-software og deres progressive politiske projekt. Vi vil vise, hvordan flere umiddelbare modsætningsforhold forenes i dette skæringspunkt, og artiklens overordnede problemstilling lyder dermed således: Hvordan kan man forstå hacking ved Den Politiske Hack Night set i lyset af deltagernes ambiva-

lente politiske position, der placerer dem i et spændingsfelt mellem partipolitiske forsøg på at vinde embedspositioner i det etablerede politiske system samt idealer om at skabe drastisk forandring i det samme politiske system?

For at undersøge dette spørgsmål tager vi udgangspunkt i det, Adrian MacKenzie og Simon Monk kalder „adskilte former for kontrol“, der beskriver de måder, hvorpå hackerfællesskaber organiseres (MacKenzie & Monk 2004: 103). Artiklen beskæftiger sig dermed ikke direkte med det, MacKenzie og Monk kalder „hands-on-arbejde“, som er det konkrete kodearbejde, men har fokus på de idealer, der artikuleres i forbindelse med Den Politiske Hack Night, der danner den organisatoriske ramme for begivenhederne.

Problemstillingen undersøges i tre trin. Hackerfællesskaber er et globalt udbredt fænomen, og derfor placerer vi først fænomenet i en bredere kontekst af globale hackerfællesskaber for bedre at kunne forstå det specifikke fællesskab ved den Politiske Hack Night. Det gør vi ved at udforske den eksisterende litteratur om hackerfællesskaber, som fremhæver, hvordan liberale idealer er definerende for det tekniske arbejde med open source-software. Med dette som afsæt beskæftiger vi os dernæst med det for os iøjnefaldende aspekt, der adskiller Den Politiske Hack Night fra hackerfællesskaber, som de er beskrevet i den eksisterende litteratur. Vi har valgt at beskrive dette aspekt som Den Politiske Hack Nights ideal om inklusion, der er inspireret af græsrodsbevægelser som Occupy Wall Street. I et forsøg på at forstå betydningen af dette ideal om inklusion for vores informanternes hackerfællesskab reintroducerer artiklen slutteligt Claude Lévi-Strauss' (1962) begreb bricolage.¹ At være en bricoleur skal her forstås som en bestemt måde at tænke på; man forsøger ikke at overskride strukturelle begrænsninger, men man holder sig inden for en allerede etableret forklaringsramme ved at genbruge eksisterende positioner i nye sammenhænge (Lévi-Strauss 1962:13). Med udgangspunkt i dette begreb er argumentet i artiklen, at udviklingen af digital software med politiske formål skaber en sammenhængende bricolage af tilsyneladende modstridende moralske og politiske positioner. Både moralen omkring arbejdet i open source-software samt idealet om inklusion er inspireret af bevægelser, der har udgangspunkt i systemkritisk græsrodspolitik. Ved Den Politiske Hack Night fremstår kombinationen af disse idealer derimod som et statsunderstøttende projekt. Deltagerne ved Den Politiske Hack Night balancerer med andre ord i en dobbelthed mellem systematisk partipolitisk engagement, hvor målet er inklusion af mennesker, der står uden for systemet, og systemomvæltende aktivisme, der er kendetegnende for dele af Den Progressive Bevægelse, og som ligeledes associeres med de dele af hackermiljøet, som promoverer libertære idealer. Artiklen viser, at det er i denne dobbelthed, hvor moral og politik forhandles, at hacking opstår som et særpræget politisk fænomen. Med andre ord er hacking ikke

blot et middel for vores informanter til at udbrede den progressive politik i den amerikanske befolkning, men den er det rum, hvor den progressive politik kontinuerligt forhandles.

Baggrunden for Den Politiske Hack Night

Før vi påbegynder artiklens tre trin, vender vi først kort tilbage til caféen med David. David, der beskriver sig selv som politisk progressiv, forklarer os, at progressiv politik fremmer bestemte værdier, der med Davids egne ord indebærer „en leveværdig mindsteløn, at sundhedsomkostninger dækkes af det offentlige, og at offentlig uddannelse ikke bare er gratis for borgere, men også er af høj kvalitet“. Disse værdier danner et meget bredt rammeværk for at definere *The Progressive Movement* (Den Progressive Bevægelse), da det er værdier, der både kan associeres med såkaldte etablisementpolitikere i Det Demokratiske Parti og forskellige grupperinger af aktivister, der primært arbejder uden for det officielle partipolitiske system. „Man kan godt være progressiv og demokrat, men man behøver ikke være demokrat for at være progressiv,“ forklarede en deltager ved et politisk møde og understregede dermed tvetydigheden i begrebets betydning.

Det er med baggrund i Bernie Sanders' politiske kampagne og med yderligere politisk inspiration fra græsrodsbevægelser som Occupy Wall Street og Black Lives Matter, at Den Progressive Bevægelse i dag befinder sig i en ambivalent position imellem partipolitik i det repræsentative demokrati og systemisk uafhængige og decentraliserede protestbevægelser (Thrush 2019). Den førstnævnte tilgang er en officiel tilgang, hvor politikere forfølger de muligheder, som nationalstatens institutioner og det repræsentative demokrati tilbyder dem. Den sidstnævnte tilgang forsøger derimod at skabe opmærksomhed omkring bestemte politiske agendaer ved at organisere store folkemængder til demonstrationer og politiske møder uden for det politiske system. Når progressivisme omtales i medierne i dag, refereres der primært til den førstnævnte tilgang og den gruppe af venstreorienterede politikere, der blev valgt eller stillede op til officielle politiske embedspositioner, blandt andet ved det amerikanske midtvejsvalg i 2018. Af nævneværdige kandidater (som alle havde en eller flere af vores informanter som frivillige aktivister ved deres kampanjer) kan fremhæves Alexandria Ocasio-Cortez, som blev valgt til Repræsentanternes Hus i Kongressen for Queens og The Bronx i New York City, Julia Salazar, som blev valgt til Statssenatet i New York State, og Beto O'Rourke, som tabte til Ted Cruz i kampen om at blive senator for Texas. Når vores informanter taler om den progressive bevægelse, er det på mange måder en bred terminologi, der omfatter begge disse aspekter af politisk engagement i

USA. Der fremstår således en vis dobbelthed i bevægelsen, som også kommer til udtryk i vores informanters praksis ved Den Politiske Hack Night.

To af stifterne af Den Politiske Hack Night, Julia og Ray, har arbejdet for henholdsvis Hillary Clintons og Bernie Sanders' præsidentkampagner i 2016, og associerer sig begge med Den Progressive Bevægelse. Under kampagnerne har de udviklet hjemmesider, apps, digitale kort og andre digitale løsninger til gavn for de respektive politikere. Ray har ikke stor tiltro til teknologifolk: „Softwareprogrammører er gode til at løse problemer – de ved bare ikke altid, hvad problemerne består af,“ fortæller han. Efter valget følte både Ray og Julia dog fortsat, at der var behov for at arbejde med digitale teknologier, og de havde fået øjnene op for potentialet i at rekruttere og mobilisere teknologikyndige personer til et progressivt politisk projekt.

Som vi beskrev i indledningen, er David ligesom Ray frustreret over den manglende politiske forståelse hos teknologifolk, og hans frustration forstærkes kun af de mange potentialer, han ser i digitale teknologier. Disse potentialer bliver ikke forløst, forklarer han os, fordi folk i teknogibranchen ikke interesserer sig for politik. „[Amerikanere] har generelt været så løsrivet fra det politiske liv, at vi nu har en siddende præsident, de fleste mennesker ikke kan lide. Nu ved [befolkningen] bare ikke helt, hvordan de skal organisere sig for at give sig selv mulighed for at skabe meningsfuld forandring,“ fortæller han os. Digitale teknologier har dette potentiale. Software kan, hvis det udvikles rigtigt, hjælpe folk til at organisere sig, når det er allermest nødvendigt, pointerer han.

Udgangspunktet for at starte Den Politiske Hack Night i 2016 var et ønske om at aktivere de politiske potentialer i softwareteknologi og give interesserede newyorkere muligheden for at bidrage til, at progressive politiske kandidater kan blive valgt til ledende politiske poster. David, Julia og Ray slog sig sammen og skabte rammerne for et hackerfællesskab baseret på et ideal om inklusion, som ifølge dem kan medvirke til at modarbejde den negative drejning, USA tager. Når de mødes på Manhattan i New York City hver anden tirsdag, er omdrejningspunktet oftest videreudvikling af open source-software – en praksis, som de kalder hacking.² Hacking skal her ikke forstås som i populæropfattelser af begrebet, der fremhæver et illegitimt indgreb i et teknologisk system, hvor copyright brydes, og teknisk kyndige hackere tiltvinger sig adgang imod de retmæssige ejeres vilje. I vores informanters definition er illegitime indgreb ikke en central del af hacking, da de arbejder ud fra en bestemt moral, der fordrer „fri“ og „åben“ adgang til software. Derimod er det manipulationen af denne „frie“ og „åbne“ software og de nye og „bedre“ ting, man kan skabe ved at ændre i koden, der er det centrale. Ved de Politiske Hack Nights manipulerer deltagerne softwarekode i apps, på hjemmesider og interaktive kort på legitim vis med henblik på at tilføje

og fjerne funktioner, ændre brugerflader og generelt tilpasse programmerne til de konkrete politiske formål. Under vores feltarbejde arbejdede de eksempelvis på softwarebaserede løsninger, der skulle overbevise potentielle vælgere om at stemme på progressive kandidater. Andre løsninger skulle gøre det nemmere for nye aktivister at engagere sig i progressive politiske kampagner. Vi undersøger, hvad hacking betyder for vores informanter, hvilket også indebærer den politiske og ideologiske forhandling, som finder sted i og omkring den tekniske produktion ved Den Politiske Hack Night.

De fleste af deltagerne ved Den Politiske Hack Night arbejder således aktivt for at få valgt progressive politikere til embedspositioner, men insisterer fortsat på brug af termen hacking, der i populærforståelsen ofte opfattes som en illegitim og systemomvæltende term. I det følgende afsnit vil vi undersøge de liberale (og til tider libertære) konnotationer, der historisk har været ved fænomenet hacking af open source-software, samt hvordan fænomenets tilhørende praksis relaterer sig til vores informanters projekt, der handler om at få politikere valgt gennem demokratiske valgprocesser med udgangspunkt i idealet om inklusion.

Hackermoral og open source-software

Søren: Hvad med det program, du udvikler på lige nu [ved Den Politiske Hack Night] – er det open source?

David: Ja, det er open source. Det er en del af [hacker]moralen. Intet er patent-beskyttet.

Søren: Moralén ved hack night [generelt] eller Den Politiske Hack Night?

David: Generelt i enhver form for hack night. Ikke kun vores Politiske Hack Night.

Idéen er at holde sig til hackermoralen, der siger, at man skal holde [software og data] åben og delevenlig.

I ovenstående uddrag fra et interview med David fremhæver han brugen af open source-software som en del af en specifik hackermoral. Hackermoral skal her forstås som nogle grundlæggende idealer, man bør efterleve, hvis man beskæftiger sig med den tekniske praksis, som er hacking af software.

Davids udlægning er inspireret af en tankegang om, at data og teknologi skal være „fri“ og transparent, så alle mennesker har „fri“ og „lige“ mulighed for at få gavn af det. Disse ideologiske refleksioner omkring hacking begyndte med hackingpioneren Richard Stallman. Han udviklede oprindeligt styresystemet GNU, imens han gik på MIT i 1983, ud fra filosofien om, at alle individer skal have fri adgang til information. Bevægelsen, der efterfølgende samlede sig omkring Stallmans filosofi, opstod som opposition til store teknologivirksomheders kontrol med og monopol på softwarekode, hvilket ifølge Stallman forhindrer indi-

videts uafhængige selvudfoldelse (Coleman & Golub 2008: 261). Stallman har derfor en klar liberal agenda: Software skal være en „fri“ platform, som individet selv kan tilpasse og anvende efter eget behov. For Stallman og hans følgere er det således idéen om, at alle med de rette kompetencer frit kan ændre og manipulere i softwarekoden. Kulturen omkring hacking har sidenhen været præget af denne logik, og med Stallman som forbillede sammenligner mange hackere deres praksis med ytringsfrihed. Derved skal „fri“ forstås som en „fri“ platform, der formidler muligheden til at handle og udtrykke sig efter det enkelte individs ønsker og behov (op.cit.262).

Både senere populærbeskrivelser og antropologers etnografiske beskrivelser af hackerfællesskaber afspejler Stallmans hackermoral og fremhæver, hvordan denne moralitet er inspireret af det kreative, autonome og problemløsende selv (Levy 1984; Coleman & Golub 2008; Coleman 2004). Antropologiske studier af hacking fokuserer ofte på brugen af open source-software og har yderligere fremhævet sammenhængen mellem liberale værdier og hackermoral (Coleman & Golub 2008:256). Andre påpeger, at kulturen omkring hacking af open source-software trækker på idealistiske forestillinger om åbenhed og absolut videns- og informationsdeling (Leach et al. 2009; Murillo 2019) – inklusive Christopher Kelty, der beskriver det som en livsstil i sig selv (Kelty 2004:499).

Kate Milberry (2009) tager Stallmans agenda et skridt videre og argumenterer med baggrund i sit feltarbejde i The Global Justice Movement for, at brugen af open source-software er et emancipatorisk og libertært projekt.³ Milberry skriver, at bevægelsen opfatter open source-software som „vinduet til en anden verden, der ikke er baseret på kommercialisering af viden og sociale relationer“ (Milberry 2009:19). I forlængelse af dette argumenterer hun for, at brugen af open source-software i sig selv bør ses som en modstand mod kapitalistiske virksomheders forsøg på at profitere på information og software ved at oprette patenter og copyrights (op.cit.20). Open source-software faciliterer dermed en praksis, der ifølge Milberry afføder social forandring og skaber „noget nyt ud af noget gammelt“ (op.cit.20). Med andre ord finder denne form for „fri“ og „åben“ vidensproduktion sted „uden for“ kapitalismens grænser og skaber et radikalt alternativ til eksisterende samfundsstrukturer, der er baseret på statens undertrykkelse af borgerne (op.cit.26). Ud fra Milberrys beskrivelse fremstår brugen af open source-software og dermed grundlaget for hackermoralen som et a priori-antiinstitutionelt fænomen; et revolutionært „fartøj“, som hun kalder det.

I litteraturen præsenteres hackermoralen tydeligt som inspireret af liberale og endda libertære idealer. Det følgende etnografiske udsnit beskriver begyndelsen på et af Den Politiske Hack Nights arrangementer og er skrevet ud fra første forfatters perspektiv. I udsnittet udspecificerer arrangørerne af arrangementet de overordnede

rammer for, hvordan arrangementet bør forløbe. Vi vil efterfølgende undersøge de politiske idealer bag disse rammer. Dermed bevæger vi os et skridt nærmere en forståelse af, hvordan rammerne relaterer sig til Den Politiske Hack Nights balancegang mellem en subversiv retorik og systemunderstøttende agenda.

Emojis, pronomener og adfærdskodeks

„Ding,“ lyder det, og elevatordørene åbner. Vi træder direkte ind i kontorlokalerne på 15. etage i Midtown Manhattan og bliver mødt af de efterhånden velkendte glasfacader, der adskiller forgangen med elevatorerne fra det mørke rum, der i kontortimerne agerer pauserum. Dagtimerne er dog overstået nu, og det er i stedet blevet tid til Den Politiske Hack Night. Vi bevæger os ind i lokalene og bliver mødt af Diane, der tager imod deltagere – nye som gamle.

„Hej venner,“ hilser Diane og tilføjer ihærdigt, at vi skal tage et navneskilt på, så folk kan se vores navn og foretrukne pronomener. „Husk en emoji!“ siger hun smilende og observerer mig, imens jeg står og overvejer, hvilken emoji jeg skal vælge til mit navneskilt. Jeg beslutter mig for et sikkert valg og tager det frodige, røde jordbær. „Åh ja, mad. Jeg valgte selv en pizzasliceemoji,“ griner Diane. „Jeg følte mig lidt sund for en gangs skyld, så jeg valgte jordbærret,“ tilføjer jeg imens jeg skriver mit navn efterfulgt af pronomenerne „han/ham“ på skiltet.

Jeg gør de resterende af deltagerne kunsten efter og tager et stykke pizza, hvorefter jeg finder en stol i rækkerne foran fjernsynet og sætter mig ved siden af Brian og Ray. Da jeg sætter mig, er David i gang med at slutte sin computer til fjernsynet. Han beder om folks opmærksomhed, og de cirka 15 mennesker, der befinder sig i rummet, samler sig hurtigt omkring fjernsynet og sætter sig ned. „Hej alle sammen! Godt at se jer,“ begynder David og fortsætter: „Velkommen til Hack Night. I aften er ikke udelukkende en arbejdsaften, for vi har også besøg af to personer, der gerne vil fortælle os om, hvordan de arbejder for at forbedre ligestilling blandt køn,“ forklarer han og henviser til arrangementets vanlige politiske oplæg. „Men først vil jeg lige læse vores adfærdskodeks op til nye deltagere og folk, der måtte have glemt det.“ David bevæger sig over til sin computer og trykker på tastaturet. Siden på hans præsentation skifter, og der står nu „ADFÆRDSKODEKS“ med versaler på skærmen. David læser højt fra skærmen og uddyber efter hvert punkt: „Vi har fire sociale regler, vi forventer, at alle lever op til, når de deltager i Hack Night. Den første er ‘no feigning surprise’ [ingen simulering af overraskelse]. Det betyder blot, at I ikke skal fremstå overraskede, når nogen påpeger, at der er noget, de ikke ved – eller hvis I er overraskede over noget, de godt ved. Det gælder både for tekniske ting og ikke-tekniske ting.“ Alle i lokalet virker indforståede med denne regel – flere nikker

stille, imens andre blot tygger videre i pizzaskorperne. „Den næste er ‘no well actually’s’ [ingen „rent faktisk“]. En ‘rent faktisk’ er, når nogen siger noget, der næsten – men ikke helt – er korrekt, hvorefter man giver en mindre rettelse. Vi vil gerne opfordre til et rum, hvor der er plads til at lære, og hvor folk føler sig komfortable med at lære af hinanden, men også til-lære hinanden. Den opførsel, vi her adresserer, er, når en rettelse bruges til at hævde viden eller dominans i en situation.“ Diane, der har stillet sig ved siden af David for at bidrage til at forklare adfærdskodekset for aftenen, går videre til det næste punkt: „No ‘backseat driving’ [ingen „bagsædekørsel“]. Hvis du overhører personer, der arbejder på et problem, bør du ikke byde sporadisk ind med dine råd fra den anden ende af lokalet. Dette kan føre til problemet med ‘for mange kokke’, men endnu vigtigere er, at det kan virke ubehøvet og forstyrrende at deltage halvt i en samtale,“ uddyber hun. „Det sidste punkt,“ siger Diane, „er ‘no subtle-ism’s’ [ingen „diskrete-ismer“]. Denne regel forbyder diskret racisme, sexism, homofobi, trans-fobi og andre former for bias. Diskrete-ismer er små ting, der får andre til at føle sig uvelkomne; ting, som vi uheldigvis alle kommer til at gøre af og til. Det var det hele, og nu til oplæg og arbejdsgrupper!“

Inklusion

I det ovenstående etnografiske udsnit fremgår det grundlæggende adfærdskodeks, som Den Politiske Hack Night er organiseret omkring. Det definerende aspekt af adfærdskodekset er en forestilling om asymmetriske magtforhold i sociale relationer, noget, vi har valgt at beskrive som deres ideal om inklusion. Antropologen David Graeber har med udgangspunkt i sin egen aktivistiske rolle i Occupy Wall Street-bevægelsen beskrevet demokratiske procedurer, der tilsvarende adfærdskodekset ved Den Politiske Hack Night har til formål at skubbe magtbalancen i den demokratiske proces fra magtfulde grupper af mennesker til i højere grad at inddrage mennesker, der ikke normalt er repræsenteret i den politiske beslutningsproces (Graeber 2013). Målet er ifølge Graeber at udfordre de eksisterende måder at lave politik på gennem decentraliserede protestbevægelser, der fokuserer på økonomisk ulighed. Black Lives Matter-bevægelsen har benyttet sig af lignende måder at organisere sig på, men har i højere grad haft fokus på identitetspolitiske udfordringer, i særdeleshed i relation til systemisk racisme i det amerikanske samfund (Maharawal 2017). Vores informanter har hentet inspiration fra disse bevægelser, og de opfatter på mange måder den progressive agenda som en forlængelse af bevægelsernes agenda. Dette afspejles i det politiske projekt, som fremføres ved Den Politiske Hack Night, og måden, hvorpå arrangementet organiseres. Ligesom Occupy Wall Street-bevægelsens ønske om en bredere og mere

repræsentativ folkelig deltagelse i den demokratiske beslutningsproces er Den Politiske Hack Night et forsøg på at inkludere mennesker, der normalt står uden for den teknologiske beslutningsproces. Som i Black Lives Matter-bevægelsen har de også fokus på identitetspolitiske udfordringer og opfatter eksempelvis identitetsmarkører som race, køn og seksualitet som grundlag for asymmetriske magtforhold. Med andre ord mener vores informanter, at alle mennesker automatisk vil have enten en fordel eller ulempe i de fleste sociale relationer på baggrund af ovenstående markører. Hos Ray, der er kommet til USA med sin familie fra et sydøstasiatisk land i en ung alder, kommer denne bekymring til udtryk, når han fremhæver, at teknologiverdenen er domineret af hvide mænd. For Ray repræsenterer disse hvide mænd både majoriteten af de mennesker, der arbejder i teknologisektoren, og de mest magtfulde mennesker – i kontrast til kvinder og farvede personer. Progressiv politik bør ifølge vores informanter modarbejde dette udgangspunkt, og det fjerde punkt på adfærdskodekset, reglen om „ingen diskrete-ismer“, refererer derfor direkte til, at man undgår diskrimination af personer på baggrund af eksempelvis etnicitet eller køn. Ligeså gør de obligatoriske navneskilte. Som det fremgår af det etnografiske uddrag, er det forventet, at man skriver sine personlige pronomener på navneskiltene. Det har til formål at undgå potentielle forudindtagede adresseringer baseret på stereotyper om heteronormative kønsopfattelser. Dermed medvirker navneskiltet ifølge vores informanter til at inkludere kønsminoriteter i arrangementet.

I denne artikel fokuserer vi dog primært på de tre andre punkter i adfærdskodekset. Det gør vi, da disse punkter, som det vil fremgå, eksemplificerer deltagernes ønske om at skabe et rum, der modarbejder ulige magtforhold, som er specifikke for teknologiverdenen. Forhåbningen for vores informanter er samtidig, at det kan bidrage til, at de nye teknologier, der udvikles, repræsenterer en bred del af befolkningen og ikke kun de teknologikyndige programmører. Hvordan skabes dette inkluderende rum i så fald? Adfærdskodekset, som altid læses op ved Den Politiske Hack Night, spiller en vigtig rolle i denne proces. Det fremstår som en måde, hvorpå organisatorerne kan regulere det sociale samvær ved arrangementerne, og er designet af stifterne til netop at udligne potentielle ulige magtrelationer. De tre punkter, som danner grundlaget for det, vi beskriver som inklusion i denne artikel, er rettet imod den form for asymmetriske magtforhold, der ifølge vores informanter opstår, når deltagere besidder forskellige niveauer af tekniske kompetencer. Tager man eksempelvis reglen om „ingen simulering af overraskelse“, henviser den til, at man ikke må iscenesætte sig selv som mere (eller mindre) vidende end andre personer. Ligeledes er både „ingen rent faktisk“ og „ingen bagsædekørsel“ en måde, hvorpå man undgår, at folk irttesætter andre og afbryder med „bedre“ løsninger – at man kort sagt undgår bedrevidenhed

over for personer med mindre viden. Idealet om inklusion ved Den Politiske Hack Night omhandler således vores informanternes ønske om at inkludere personer uden teknisk viden og kompetencer i den tekniske udviklings af software.

Ideologisk mangfoldighed

Inspirationen fra græsrodsbevægelsernes alternative måder at organisere sig på er således fremtrædende i vores informanternes politiske projekt og underbygges direkte af, at flere af dem aktivt har deltaget i bevægelsernes aktiviteter. Alligevel er det politiske projekt ved Den Politiske Hack Night, som en informant forklarede os det, baseret på at understøtte statens rolle i at skabe et „robust demokrati“, der arbejder for folket. Det erklærede mål for deltagerne ved Den Politiske Hack Night er som tidligere nævnt at institutionalisere det progressive udgangspunkt ved at vælge progressive politikere, der repræsenterer og praktiserer tilsvarende progressive idealer, til officielle embedspositioner. I lyset af vores etnografiske materiale mener vi derfor, at Milberry med sit argument om, at brugen af open source-software automatisk fordrer en bestemt libertær agenda, overser mangfoldigheden i hackeres brug af open source-software i politiske sammenhænge. Stef Jansen påpeger, at der længe har været en gennemgående tendens i antropologien til at se „staten“ som en a priori-undertrykkende enhed (Jansen 2014: 239). Med udgangspunkt i den etnografiske virkelighed omkring Den Politiske Hack Night ser vi således Milberrys portrættering af hacking af open source-software som et eksempel på dette. Jansen har kritisk beskrevet, at den form for entydige tilgange til staten har en tendens til at overse, hvordan mennesker ønsker og aktivt arbejder for en funktionel stat (op.cit.240). I studiet af hacking af open source-software medfører dette i vores optik, at man potentielt ekskluderer muligheden for at forstå, hvordan politisk motiverede hackere også går i dialog med officielle statslige instanser, som det eksempelvis var tilfældet i Peru, hvor open source-aktivister har arbejdet for en prostatsagenda (Chan 2004). På trods af at vores informanter påkalder sig den liberale retorik om absolut „fri“ og „åben“ adgang, og på trods af at idealet om inklusion er inspireret af græsrodsbevægelser, er hacking af open source-software ved Den Politiske Hack Night ikke et entydigt ideologisk projekt som det, Milberry beskriver. Derimod er det et pragmatisk projekt, hvor deltagerne kontinuerligt forhandler rammerne for deres tekniske arbejde, sociale samvær og politiske ambitioner i det rum, der udledes i dobbeltheden; på den ene side „inden for“ statens etablerede partipolitiske rammer og på den anden „uden for“ disse rammer i græsrodsbevægelsernes bestræbelser på at skabe forandring.

Ifølge deltagerne er inklusionsidealet og målet om at frembringe digitale teknologier, der repræsenterer alle dele af befolkningen, det, der adskiller deres Politiske Hack Night fra andre hack nights. Vi har allerede set, hvordan idealet om inklusion implementeres gennem adfærdskodekset, men hvordan påvirker det vores informanternes konkrete praksis ved Den Politiske Hack Night, når de arbejder med open source-software? Dette vil vi udfolde i det følgende etnografiske udsnit. Hvor det første etnografiske udsnit bestod af stifternes introduktion til arrangementets overordnede rammer, er det følgende udsnit taget fra anden forfatters deltagelse i en af de arbejdsgrupper, der sædvanligvis fulgte efter introduktionsdelen ved Den Politiske Hack Night.

I lære som hackere

Jeg kigger en anelse forvirret ned over Evans skærm, da han spørger, om jeg vil hjælpe til. De fleste deltagere arbejder allerede flittigt, men jeg føler mig malplaceret på grund af mine manglende kodningsevner. Jeg ved ikke præcist, hvordan jeg kan bidrage, og fortæller Evan dette. Han er i begyndelsen af 30'erne, han har lysebrunt hår, skægstubbe og en lidt for lille Deadpool T-shirt på. Evan er jobsøgende, men han har tidligere arbejdet i en IT-afdeling i et stort forsikringsfirma. Han sidder ved bordet sammen med fire andre mænd, der har medbragt hver deres computer. Jeg fortæller, at jeg ikke har stærke tekniske kompetencer, men at jeg meget gerne vil kigge med. „Selvfølgelig!“ svarer Evan venligt og rykker sig lidt, så jeg kan se med på hans computerskærm.

Evan har sagt ja til at hjælpe med at videreudvikle softwareprogrammet Spoke, og han er allerede godt i gang med at arbejde på sin computer.⁴ „Jeg er ved at installere et program, jeg skal bruge, for at jeg kan arbejde med Spoke,“ fortæller Evan, da jeg spørger, hvad han laver. Installationen af et softwareprogram på computeren lyder i udgangspunktet ikke fjernt for mig, men det, der finder sted på Evans skærm, ligner ikke noget, jeg har set før. Evan klikker hurtigt og selvsikkert rundt mellem forskellige vinduer på skærmen. „Dette vindue er en guide til, hvilke programmer der skal bruges til installationen,“ forklarer han efter at have aflæst forvirringen i mit ansigt. Evan hopper straks over i et andet vindue og fortsætter: „... og det her er Notepad. Her har jeg en masse kode liggende.“

Evan har problemer med installationen og kan ikke finde hjælp i guiden. „Er der nogen af jer, der har oplevet dette problem?“ spørger han de andre deltagere, der arbejder på samme projekt. Alle har enten næsen begravet i computeren eller er opslugt af en samtale med sidemakkeren. Mark, der sidder på den modsatte side af bordet, rejser sig dog hurtigt og stiller sig bag ved Evan og mig, hvorefter han fører blikket ned over Evans skærm. „Måske, hvis du ...“ siger Mark eftertænk-

somt og afslutter sætningen med teknisk lingo. Evan hamrer ihærdigt løs på tastaturet. Det lader dog ikke til, at Evan har succes med sit forsøg, og en tredje deltager blander sig nu. Han virker til at have identificeret deres problem og fortæller, at han havde den samme udfordring: „Jeg fik hjælp fra nogle venner. Jeg kan lige sende dig den guide, de gav mig,“ fortæller han hen over bordet. Han går online og sender en guide til Evan, som hurtigt skimmer den igennem. Evan kopierer programmeringskode fra den tilsendte guide over i programmet Notepad. „Jeg er nødt til lige at køre nogle test,“ fortæller han mig. Jeg koncentrerer mig om at følge med i processen. Heldigvis er Evan tålmodig over for min uvidenhed, og han svarer pædagogisk på alle mine spørgsmål. „Jeg har heller aldrig arbejdet med det her program før,“ siger Evan nærmest for at imødekomme og undskylde min uvidenhed, hvorefter han uddyber: „Men der er altid nogen, der har haft det samme problem som dig, så hvis du ved, hvor du skal lede, kan du finde svar på de fleste udfordringer ved at spørge, hvordan andre har løst det. Eller du kan deltage i arrangementer som det her.“ „Hvordan fungerer [arbejdsprocessen] i praksis?“ spørger jeg Evan og henviser til, at han netop har udvalgt en arbejdsopgave fra det onlineforum, hvor projektets opgaver udbydes. „Alle, der er med i projektet, kan udbyde arbejdsopgaver til forummet, og så kan man byde ind med løsninger. Når man har omprogrammeret koden, sender man det tilbage til forummet, hvor tovholdere på projektet gennemgår det, man har lavet, før det bliver godkendt og implementeret i programmet.“ „Hvorfor valgte du så den opgave?“ spørger jeg nysgerrigt. „Jeg har tidligere arbejdet med sikkerhedssoftware, og den her opgave omhandler programmets log-in-funktion – det var her, jeg kunne bidrage.“ „Hvad arbejder de andre så på?“ spørger jeg igen. „Det ved jeg egentlig ikke – sikkert det, de synes er spændende. Lidt her og lidt der, tror jeg,“ svarer Evan.

Progressive hackers mytiske tænkning

Lévi-Strauss præsenterer i sin bog *The Savage Mind* (1962) betegnelsen *bricoleur*. Han udvikler denne betegnelse i et forsøg på at beskrive, hvad han kalder „mytisk tænkning“. Mytisk tænkning, skriver Lévi-Strauss, er en måde at forstå verden på ved at konstruere mening ud fra, hvad han definerer som et repertoire. Repertoire skal forstås som summen af den eksisterende viden, der er til rådighed om verden hos bricoleuren, og udgør således en forklaringsramme for, hvordan verden hænger sammen. I forlængelse af dette kan forandring i verden således kun foregå inden for denne forklaringsramme i kraft af det givne repertoire, der med Lévi-Strauss' ord altid vil være begrænset (Lévi-Strauss 1962:11). En bricoleur arbejder ud fra den mytiske tænkning og løser med andre ord sine problemer ved at benytte „hvad der lige er ved hånden“ af forklaringer (ibid.). At udføre brico-

lage i denne sammenhæng skal således forstås som en bestemt måde at tænke på, der opererer inden for bestemte rammer.

Ser man på det etnografiske uddrag i foregående afsnit, kan produktionsprocessen i hacking af open source-software i sig selv beskrives som en bricolage; det er en kollektivistisk proces, hvor hackere som Evan, der her forstås som bricoleur, videreudvikler på eksisterende software ved at benytte „hvad de lige har ved hånden“. Det kan være guides på internettet og medhackere, der kan hjælpe med erfaringer fra lignende softwareprogrammer. Hackerne indgår i en cirkulær produktionsproces ved Den Politiske Hack Night, når de benytter „gammel“ software taget fra andre sammenhænge og anvender det til nye formål. Vores informaners hacking går dog videre end dette. I lyset af Lévi-Strauss' tanker om bricolage fremstår fænomenet i vores optik som en bredere form for mytisk tænkning, hvor deltageres repertoire rækker ud over den tekniske udviklingsproces alene. Vores informanter inddrager forskellige politiske idealer i deres forsøg på at løse de problematikker, de møder – vi har her fremhævet både hackermoralens liberale individualisme og det progressive ideal om inklusion. Det er med andre ord de forskellige idealer og moralske grundlag, som vores informanter „netop har ved hånden“, der benyttes i en bricolage til at „fikse“ de ting, de er utilfredse med i samfundet. Den mytiske tænkning udgør ifølge Lévi-Strauss et system i sig selv, og bricoleuren overskrider ikke dette system. Bricoleuren manipulerer derimod med det repertoire, som er til rådighed inden for det eksisterende system – eller som David sagde, da han beskrev hacking, „at tage noget, der allerede eksisterer, og gøre det bedre“. I dette tilfælde udgøres vores informaners forklaringsramme, deres mytiske tænkning, både af de politiske strukturer, som staten tilbyder dem, og deres ønske om at gøre inklusion til en dominerende værdi i disse strukturer samt af de subversive idealer, som hackermoralen og dele af den progressive ideologi er inspireret af. Hacking ved Den Politiske Hack Night fremstår som et produkt af en mytisk tænkning, der både indeholder prostat og libertære dele. Deltageres repertoire af idealer, kompetencer og politiske overbevisninger udgør den politisk-teknologiske praksis, som hacking er ved Den Politiske Hack Night – på en og samme tid systemkritisk og systemunderstøttende. I hacking af open source-software inddrages umiddelbart modstridende elementer og skaber en sammenhængende og meningsfuld bricolage for deltagerne ved Den Politiske Hack Night.

Hacking som progressivt politisk projekt

I denne artikel har vi indtil videre beskrevet den eksisterende litteratur om open source-softwarehackerfællesskaber, som fremhæver, hvordan disse fællesskaber

primært er baseret på, at teknisk kompetente individer har adgang og frihed til at manipulere med software. Vi har yderligere beskrevet, hvordan Den Politiske Hack Night adskiller sig fra disse fællesskaber i kraft af idealet om inklusion. Dette ideal stræber efter at udligne ulige magtforhold baseret på tekniske færdigheder. Med udgangspunkt i studier af Gabriella Coleman og Alex Golub (2008) samt James Leach et al. (2009) vil vi i denne afsluttende del af artiklen undersøge, hvordan kombinationen af hackermorale og det progressive ideal om inklusion medfører en genforhandling af deltagernes tekniske praksis ved Den Politiske Hack Night. Med andre ord vil vi vise, hvordan deres politiske idealer skaber rammerne for en mere kollektivistisk proces, hvor deltagere inddrages i den systematiske udvikling af software, uanset hvilke tekniske forudsætninger man har for at bidrage til processen.

Med baggrund i sine studier af open source-softwarebevægelsen argumenterer Leach et al., at selve produktionsprocessen omkring open source-software overordnet er baseret på, at alle hackere indvilliger i at gøre deres arbejde tilgængeligt for andre hackere. Med andre ord er der en accept af, at produktionen af software er et kollektivt anliggende, hvor alle bidrager med forbedringer til den pågældende open source-software (Leach et al. 2009:55). Et godt eksempel på dette kan findes hos vores informanter i det etnografiske afsnit, hvor Evan aktivt går i dialog med sine medhackere for at finde løsninger på de udfordringer, han møder. De hjælper ham gladeligt og bidrager således til den kollektive udformning af softwareproduktet. I denne udlægning konstrueres open source-software dog umiddelbart som et oxymoron; produktionsprocessen er et kollektivt anliggende, som Leach forklarer, men moralen bag hacking af open source-software er blevet beskrevet med et fokus på individuel frihed og kreativitet. Coleman og Golub anerkender dette umiddelbare modsætningsforhold mellem det, de kalder „hackerpraksis“ – som svarer til, hvad Leach kalder „practice of production“ (ibid.) – og den bagvedliggende moral. Moralens bag den „politiske og økonomiske ideologi“, som Coleman og Golub kalder det, er baseret på liberale frihedsværdier, men centralt i produktionsprocessen omkring open source-software er der en bevidsthed om forbindelsen til et fællesskab af udviklere, der gør alt kodelarbejde muligt, og udførelsen af open source-softwarehacking er dermed kollektiv (Coleman & Golub 2008:263). Der fremstår således to aspekter af hacking af open source-software, som den er blevet fremstillet i tidligere etnografiske beskrivelser; hvad vi her vil kalde „produktionsprocessen“ og „hackermorale“. Med udgangspunkt i denne udlægning mener vi ikke, at hackermorale skal ses som et direkte resultat af den konkrete teknologiske produktionsproces, som det fx fremstår i den tidligere fremhævede analyse af Milberry. Vi tager her udgangspunkt i Mikhail Bakhtins definition af moral, hvilket Coleman og Hill

(2005) tidligere har gjort i en artikel om relationen mellem produktionsproces og hackermoral. Bakhtin fremhæver, at moral er en dynamisk konstruktion, der opstår gennem socialisering. Dermed åbner Bakhtin op for, at moral er foranderlig, når handlinger og kulturelle kontekster ændres. Coleman og Hill beskriver, hvordan deres informanter i et hackerfællesskab opnår nye moralske forestillinger om frihed og ligestilling i samspelet mellem open source-software, debatter, vittigheder, sociale relationer, vidensdeling og læring – kort sagt som produkt af sociale relationer (Coleman & Hill 2005:275). Hackermoralen, der står for absolut „fri“ og „åben“ adgang og deling, bør i dette perspektiv ikke alene forstås som et resultat af brugen af bestemte former for teknologi, men derimod som brugen af bestemte former for teknologi, af bestemte grupper af mennesker, i bestemte kontekster. På trods af at hackermoralen hos hackerfællesskaberne potentielt kan opfattes som en universel moral, der hænger uadskilleligt sammen med hacking af open source-softwares produktionsproces, åbner Bakhtins perspektiv op for et indblik i, hvordan både moralske og politiske idealer tilpasses i relation til de tekniske produktionsprocesser og vice versa. Frem for at være en direkte kausalitet af produktionsprocessen fremhæver vi dermed, at det bør ses som en dialektik, hvor produktionsproces og hackermoral konstant udvikler sig i relation til hinanden, men ikke nødvendigvis i overensstemmelse med hinanden.

Dette leder os videre til den sidste del af analysen og spørgsmålet om, hvad der sker med hacking af open source-software, når eksterne politiske idealer – i dette tilfælde en progressiv politisk agenda – introduceres til dialektikken mellem hackermoral og produktionsproces. Produktionsprocessen i hacking er oftest forbeholdt personer med de tekniske forudsætninger, der tillader dem at bidrage til processen. Processen er kollektivistisk, som Leach beskriver det, men det kræver normalt på forhånd givne tekniske kompetencer for at kunne deltage. Hvis man vil forstå, hvordan denne bricolage foregår ved Den Politiske Hack Night, må man derfor spørge: Hvordan udledes idealet om inklusion i et miljø, der grundlæggende er baseret på enormt specialiserede kompetencer, og som derfor i sagens natur ekskluderer personer, der ikke besidder disse kompetencer? I vores informanternes tilfælde udledes det ved, at præmissen for hackerfællesskaberne vendes på hovedet med udgangspunkt i idealet om inklusion. Vi var fra begyndelsen af vores feltarbejde bevidste om de meget specifikke færdigheder, som kodning af software indebærer. Inden vi tog af sted, læste vi antropologisk litteratur om hackerfællesskaber, der beskriver de specialiserede kompetencer, som kræves for at deltage, og hvordan dette kan føre til eksklusion af personer med manglende teknisk ekspertise (Leach et al. 2009:60). I løbet af sommeren inden vores feltarbejde havde vi derfor brugt de ledige timer, vi havde til rådighed, i et lettere desperat forsøg på at tillære os selv de nødvendige programmeringskom-

petencer. Da vi ankom i felten, var vores evner dog endnu ikke gode nok til, at vi kunne bidrage med konstruktiv teknisk viden eller ekspertise, og vi frygtede derfor, at vi ville være til mere besvær end gavn med vores mange spørgsmål og antropologiske nysgerrighed. Ved Den Politiske Hack Night var teknologisk ekspertise dog ikke udgangspunktet. Derimod var mange deltageres manglende tekniske kompetencer netop et incitament til, at de blev inddraget i hackingprocessen. Ikke alene bliver der opfordret til denne inklusion via det officielle adfærds-kodeks, hvor de fleste af punkterne er dedikeret til at inddrage personer uden den rette tekniske ekspertise. Det etnografiske uddrag med Evan viser yderligere, hvordan han skruede ned for tempoet og tog sig tid til at forklare, hvad der foregik på skærmen, vel vidende, at vi ikke havde de rette tekniske forudsætninger for at kunne forstå, hvad han præcist foretog sig. I vores møde med Evan og de andre deltagere tillod vores teknologiske kompetencer (eller mangel på samme) os ikke at bidrage til softwareudviklingen i fx Spoke-projektet. Alligevel forsøgte de at inddrage os i processen, fordi vi viste interesse, nysgerrighed og vilje til at prøve at forstå, hvordan teknologien fungerer – og fordi adfærdskodekset opfordrede dem til det. Adfærdskodekset skaber et incitament til at inddrage personer, der netop mangler teknologiske færdigheder, i hackingprocessen ud fra devisen om, at digitale teknologier skal repræsentere andre end de teknologikyndige udviklere. Deltagelsen af personer med meget forskellige ikke-tekniske baggrunde ved Den Politiske Hack Night illustrerer dette (journalistik, reklamebranchen, finanssektoren, jura m.m.), og det skabte en situation, hvor der blev gjort anstrengelser for at selv vi (to hvide universitetsuddannede mænd, der ifølge vores informanternes ræsonnement repræsenterer majoriteten af de personer, der ellers færdes i teknologiverdenen, og som derfor ikke umiddelbart appellerede til inklusion) var en vigtig del af hackingprocessen. Vores informanter vender således præmissen på hovedet og opstiller et nyt udgangspunkt, hvor personer med manglende tekniske kompetencer ikke udelukkes, men derimod opfordres til at deltage.

Dobbeltheden i hacking ved Den Politiske Hack Night opstår i kombinationen af det antiinstitutionelle og emancipatoriske udgangspunkt, der gør sig gældende for både græsrodsbevægelserne og udvikling af open source-software, samt vores informanternes bestræbelser på at skabe stærkere statslige institutioner ved at udvikle software. I denne kontekst medfører det, at hacking får et fokus på inklusion, der introducerer et blik for at inddrage personer uden tekniske kompetencer i udviklingsprocessen af den software, som skal repræsentere andre end blot de teknisk kyndige udviklere.

Konklusion

Vi har fremhævet, at tidligere studier af hackerfællesskaber beskriver, hvordan hackermoral og produktionsprocessen i open source-software har betydning for hacking som fænomen. Vi har taget udgangspunkt i denne litteratur, men vores intention har været at bidrage til litteraturen ved at undersøge, hvordan introduktionen af bestemte eksplicite idealer om inklusion, der umiddelbart fremstår kontrasterende til tidligere etnografiske udlægninger af hackermoralen, er med til at udvide forståelser af fænomenet.

For deltagerne ved Den Politiske Hack Night er hacking ikke en subversiv praksis, hvilket det ellers ofte er blevet associeret med i populærforståelser af fænomenet, og hacking bør således ikke reduceres til hverken en individualistisk eller decideret libertær ideologi og praksis. Derimod fremstår hacking også som et socialt fænomen, der udgøres af de mange forskellige aspekter af vores informanternes aktivistiske virke, som vi beskriver i denne artikel, og hvor det digitale kun er én del af det: Idealer om inklusion forenes med hackermoralen og den kollektivistiske produktionsproces i open source-software. Ikke desto mindre opstiller dette tilsyneladende grundlaget for Den Politiske Hack Night som en række paradokser; open source-software fremstår i sig selv som et oxymoron, når den Stallman-inspirerede individualistiske hackermoral påkaldes af deltagerne, samtidig med at produktionsprocessen er et kollektivt anliggende. Yderligere indebærer deltagerens politiske projekt et ideal om inklusion, der igen opstiller et modsætningsforhold for inklusionen af ikke-specialiserede individer i en hyperspecialiseret praksis. Med andre ord er hacking for vores informanter både „fri“ og „åben“ for det enkelte individ og inkluderende med et kollektivt anliggende. Det udfordrer det politiske system og opretholder det. Hacking fremstår som en sammenfletning af politiske og moralske positioner – deltagerens repertoire, der både udfordrer de eksisterende strukturelle begrænsninger og stræber efter at skabe nye strukturer ud fra idealet om inklusion. Denne dobbelthed kendetegner Den Politiske Hack Night som en bricolage, og det er i dialektikken mellem de forskellige dele af denne bricolage – mellem hackermoral og inklusion, at betydningen af begreberne løbende forhandles og udvikles i nye kontekster, men inden for rammerne af deres eksisterende forståelse af verden. Det progressive ideal om inklusion kommer i en kontekst af hacking af open source-software til udtryk ved et øget fokus på at inddrage ikke-teknisk kyndige personer i produktionsprocessen på lige fod med teknisk kyndige personer. Dette sker i et håb om at gøre teknologiverdenen mere mangfoldig og skabe teknologier, der repræsenterer den brede befolkning og ikke kun en lille gruppe af teknisk kyndige hvide mænd, som Ray har beskrevet det. Det er i dette projekt, at græsrods politik og partipolitik forenes, og ambitionen om at hacke sig til et bedre samfund udledes.

Noter

1. Lévi-Strauss definerede oprindeligt dette begreb ud fra en præmis om, at der er „civiliserede“ og „uciviliserede“ samfund. Det uciviliserede menneske kunne beskrives som en bricoleur i kontrast til det civiliserede menneske, som han beskrev som „ingeniør“. Præmissen om, at der skulle være civiliserede og uciviliserede samfund, er for længst blevet kritiseret og problematiseret i antropologien af fx Bruno Latour (1993). Vores intention er at arbejde med bricoleurbegrebet ud fra definitionen i sig selv, og vi køber os ikke ind på den forældede kategorisering, der var baggrunden for den oprindelige udformning af begrebet.
2. Vi anerkender forskellene mellem det, der betegnes som open source-software, og free software, men vi vil for forståelighedens skyld omtale aspekter af disse under samme paraplyterm: open source-software. Dette skyldes for det første, at vores informanter konsekvent omtaler deres praksis som „hacking af open source-software“, og for det andet, fordi forskellene i dag, som Coleman og Golub påpeger, hovedsageligt er semantiske (Coleman & Golub 2008:262).
3. Milberry henviser ligeledes til bestemte idealer om absolut „frihed“, men vi fremhæver hendes udlægning af hackerfællesskaber, der arbejder med open source-software, som „libertær“, fordi hun modsat eksempelvis Coleman og Golub eksplicit fremhæver en antistatlig agenda.
4. Spoke er et semiautomatiseret softwareprogram, der gør det nemt for aktivister at sende SMS-kædebeskeder med politiske budskaber til hundredvis af potentielle vælgere.

Litteratur

Chan, Anita

2004 Coding Free Software, Coding Free States. Free Software Legislation and the Politics of Code in Peru. *Anthropological Quarterly* 77(3):531-45. <https://doi.org/10.1353/anq.2004.0046>.

Coleman, Gabriella

2004 The Political Agnosticism of Free and Open Source Software and the Inadvertent Politics of Contrast. *Anthropological Quarterly* 77(3):507-19.

Coleman, Gabriella & Alex Golub

2008 Hacker Practice, Moral Genres and the Cultural Articulation of Liberalism. *Anthropological Theory* 8 (3):255-77. <https://doi.org/10.1177/1463499608093814>.

Coleman, Gabriella & Benjamin Hill

2005 The Social Production of Ethics in Debian and Free Software Communities. *Anthropological Lessons for Vocational Ethics. Free/Open Source Software Development*:273-95. <https://doi.org/10.4018/978-1-59140-369-2.ch013>.

Graeber, David

2013 The Democracy Project. A History, A Crisis, A Movement. New York: Spiegel and Grau.

Jansen, Stef

2014 Hope For/Against the State. Gridding in a Besieged Sarajevo Suburb. *Ethnos* 79(2):238-60. <https://doi.org/10.1080/00141844.2012.743469>.

Kelty, Christopher M.

2004 Culture's Open Sources. Software, Copyright, and Cultural Critique. *Anthropological Quarterly* 77(3):499-506. <https://doi.org/10.1353/anq.2004.0042>.

- Latour, Bruno
1993 We Have Never Been Modern. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Leach, James, Dawn Nafus & Bernhard Krieger
2009 Freedom Imagined. Morality and Aesthetics in Open Source Software Design. *Ethnos* 74(1):51-71. <https://doi.org/10.1080/00141840902751188>.
- Lévi-Strauss, Claude
1962 The Savage Mind. University of Chicago Press. <http://web.mit.edu/allanmc/www/levistrauss.pdf>.
- Levy, Steven
1984 Hackers. Heroes of the Computer Revolution. Doubleday. <https://www.stevenlevy.com/index.php/books/hackers>.
- MacKenzie, Adrian & Simon Monk
2004 From Cards to Code. How Extreme Programming Re-Embodies Programming as a Collective Practice. *Computer Supported Cooperative Work (CSCW)* 13(1):91-117. <https://doi.org/10.1023/B:COSU.0000014873.27735.10>.
- Maharawal, Manissa
2017 Black Lives Matter, Gentrification and the Security State in the San Francisco Bay Area. *Anthropological Theory* 17 (3):338-64. <https://doi.org/10.1177/1463499617732501>.
- Milberry, Kate
2009 Geeks and Global Justice. Another (Cyber)World Is Possible. Thesis, School of Communication – Simon Fraser University. <http://summit.sfu.ca/item/9797>.
- Murillo, Luis Felipe R.
2019 Hackerspace Network. Prefiguring Technopolitical Futures? *American Anthropologist* 121(3). <https://doi.org/10.1111/aman.13318>.
- Thrush, Glenn
2019 Outsider or Insider? How Bernie Sanders Learned to Walk the Line. *The New York Times*, 6. juli, par. U.S. <https://www.nytimes.com/2019/07/06/us/politics/bernie-sanders-senate.html>.